

Dosarul nr. 2ra-708/23
2-21018108-01-2ra-22052023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: L. Mitrofan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Pahopol, R. Pulbere, V. Mihaila)

Î N C H E I E R E

15 mai 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componență:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi

examinând admisibilitatea recursului declarat de Massimo Sinceri,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Massimo Sinceri împotriva Administrației Naționale a Penitenciarelor, Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Guvernului Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării drepturilor prevăzute de art.3 și 14 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Massimo Sinceri și menținută hotărârea din 09 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 03 februarie 2021, Massimo Sinceri a depus cerere de chemare în judecată împotriva Administrației Naționale a Penitenciarelor, Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Guvernului Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării drepturilor prevăzute de art.3 și 14 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii, cu trimitere la art.165 alin.(3) și art.168 alin.(2) din Codul de executare, reclamantul a indicat că, potrivit normelor date de drept când există o neconcordanță într-un articol din Codul de executare și un Acord sau tratat internațional, atunci legislația națională pierde valoare juridică și se aplică în mod direct legislația internațională, fără a fi necesar de a fi aplicat acest principiu în urma unei hotărâri judecătorești. Mai ales că, este cetățean al altui stat și se impune aplicarea directă a prevederilor art.168 alin.(2) din Codul de executare, care stabilește că cetățenii străini au drepturi stabilite în acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte.

Aceasta presupune că, administrația și angajații Penitenciarului nr.4 – Cricova sunt obligați să respecte prevederile ar.168 alin.(2) și art.165 alin.(3) din Codul de executare și să aplice legislația internațională direct în caz de neconcordanță cu legislația Republicii Moldova.

Potrivit Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela), adoptat prin Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015 [privind raportul Comitetului Trei (A/70/490)]:

Regula 1, Toți deținuții trebuie să fie tratați cu respect, dată fiind demnitatea și valoarea lor inerentă în calitate de ființe umane. Nici un deținut nu va fi supus, și toți deținuții vor fi protejați de tortură și alte tratamente ori pedepse crude, inumane sau degradante, pentru care nu pot fi invocate nici un fel de circumstanțe justificatoare. Siguranța și securitatea deținuților, angajaților, prestatorilor de servicii și a vizitatorilor trebuie să fie asigurată permanent.

Regula 2.2, Pentru a asigura aplicarea practică a principului de nediscriminare, administrația penitenciarelor trebuie să ia în considerație necesitățile individuale ale deținuților, în special, ale celor mai vulnerabile categorii din cadrul penitenciarelor. Sunt necesare măsuri de protecție și promovare a drepturilor deținuților cu necesități speciale, care nu vor fi interpretate ca fiind discriminatorii.

Regula 4.2, Toate programele, activitățile și serviciile date trebuie să fie asigurate în raport cu necesitățile individuale de tratament al deținuților.

Regula 5.1, Regimul de detenție trebuie să urmărească minimizarea oricăror diferențe între viața din penitenciar și viața în libertate, care au tendința de a diminua responsabilitatea deținuților sau respectul față de demnitatea lor în calitate de ființe umane.

Totodată, potrivit Recomandării Comitetului de Miniștri al Statelor Membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC (2006) 2, toate persoanele private de libertate vor fi tratate prin respectarea drepturilor omului (pct.1). Condițiile de detenție care încalcă drepturile omului nu pot fi justificate prin lipsa de resurse (pct.4). Viața în închisoare trebuie să se apropie cât mai mult posibil de aspectele pozitive ale vieții din exteriorul penitenciarului (pct.5). Deținuții trebuie să beneficieze de un regim alimentar care să țină cont de vârstă, stare de sănătate, condiția fizică, religie, cultură și de natura muncii, pe care o prestează (pct.22.1). Legislația internă trebuie să stabilească criteriile de calitate ale regimului alimentar, precizând, în special, conținutul energetic și proteic minimal (pct.22.2). Deținuții de alte naționalități vor fi informați imediat, cu privire la dreptul de a lua legătura cu reprezentanții diplomatici sau consulari.

Reclamantul a notat că, este cetățean al XXXXX și are vârsta de XXXXX de ani. De când își ispășește pedeapsa în Penitenciarul nr.4-Cricova, din 04 octombrie 2018, și anterior în Penitenciarul nr.13-Chișinău, a fost nevoit să primească în fiecare săptămână un colet de alimente (produse alimentare italiene) din cauza că legislația Republicii Moldova nu prevede niciun meniu alternativ, în dependență de religie, țara de origine, și/sau eventuale alergii la anumite alimente.

În viziunea reclamantului, lipsa de meniu alternativ este discriminatorie, constituind o vădită încălcare a prevederilor art.4, art.7, art.8 alin.(1), art.16, art.19 alin.(1), art.37 din Constituția Republicii Moldova, art.3 și 14 din CțEDO, precum și toate prevederile legale ale Codului penal, Codului de procedură penală, Codului de executare și Statutului de executare referitor la discriminarea deținuților.

Reclamantul a remarcat că, întreaga viață s-a alimentat după modelul nutriționist „Dieta Mediteraneană”, tipică poporului italian, grecesc, spaniol, țărilor care aparțin zonei geografice din Europa de Sud.

Toate cercetările acceptate și recunoscute din partea comunității științifice internaționale, au demonstrat că datorită alimentației conform dietei menționate, este scăzut riscul de boli, fiind mărită durata vieții.

Mai mult ca atât, „Dieta Mediteraneană” a fost recunoscută de UNESCO ca un bun protejat și adăugat în lista comorilor nemateriale a omenirii în anul 2010.

Potrivit studiului Seven Countries Study, „Dieta Mediteraneană” prevede consumul aproximativ 22-23 porții de alimente pe zi împărțite a câte 3-4 mese cu următoarea frecvență:

-*Zilnic*: cereale nerafinate (pâine integrată, paste integrate, orez brun etc.), a câte 8 porții; fructe – 3 porții; produse vegetale (inclusiv verdețuri sălbatice) – 6 porții; ulei de olive ca principala grăsime adăugată; laptele și produsele lactate – 2 porții; vin cu moderații – 3 porții pentru bărbați și 1,5 pentru femei, preferabil roșu și în timpul mesei; apă în cantitate liberă; a înlocui seara cu un condiment ex.: oregano, busuioc, cimbru etc.

-*Săptămânal*: pește – 5-6 porții; carne de pasăre și carne albă – 4 porții; olive, boboase, nuci – 3-4 porții; cartofi – 3 porții; ouă – 3 porții; dulciuri – 3 porții;

-*Lunar*: carne roșie (de porc, de vită, de oaie) – 4 porții.

Pentru fiecare aliment s-a stabilit că o porție corespunde la următoarele cantități:

- Pâine – 25 gr;
- Cartofi – 100 gr;
- Paste făinoase sau orez – 60 gr;
- Legume – 100 gr;
- Fructe: 1 măr – 80 gr; 1 banană – 60 gr; 1 portocală – 100 gr; pepene galben sau pepene verde – 200 gr; struguri – 30 gr;
- Lapte – 1 pahar de lapte sau un iaurt;
- Brânză, cașcaval – 30 gr;
- Carne dietică sau pește – 60 gr;
- Fasole fierte – 100 gr;
- Vin roșu – 1 pahar, circa 10 ml alcool.

Aceasta presupune spre exemplu: dacă sunt prevăzute 8 porții zilnice din cereale acestea pot fi combinate cu 50 gr de pâine (2 porții) + 120 gr paste (2 porții) + 320 gr orez (4 porții). Fructele de exemplu pot fi: 1 măr + 1 banană + 1 portocală.

Reclamantul a menționat că, în meniul prevăzut în penitenciar niciuna din aceste cantități nu este respectată, dimpotrivă lipsesc în mod absolut anumite alimente, în particular fructele și legumele proaspete, care sunt o sursă indispensabilă de vitamine pentru imunitatea și corecta dezvoltare a organismului.

Din lipsa meniului alternativ, a fost obligat din cont propriu să suporte cheltuieli mari pentru coletele, cu toate produsele italiene și/sau produsele prevăzute din „Dieta Mediteraneană”, primite de la familia sa.

Consideră că, lipsa unui meniu alternativ constituie o discriminare și este o încălcare vădită a art.14 CEDO, și respectiv, constituie un tratament inuman și degradant, cu încălcarea vădită a art.3 CEDO.

Pe lângă acestea, toate produsele sunt livrate către deținuți contrar normelor igienico-sanitare, spre exemplu: pâinea este livrată fără nicio protecție, transportată în containere nepotrivite pentru mâncare și nu se știe câte persoane au atins-o cu risc mare de răspândire a unor boli infecțioase cum ar fi COVID-19. Or, produsele alimentare trebuie să fie livrate în containere sigilate și produse la fabrici autorizate, cu respectarea normelor igienico-sanitare și cu indicarea datei producerii și a expirării acestora.

Livrarea produselor alimentare, cu respectarea normelor igienico-sanitare, constituie o încălcare vădită a art.37 din Constituția Republicii Moldova – Dreptul la un mediu înconjurător sănătos.

Prin răspunsul nr.9/M-16 din 14.08.2020, administrația Penitenciarului nr.4-Cricova i-a comunicat că meniul pentru deținuți este stabilit prin Hotărârea Guvernului RM nr.609 din 29.05.2006 privind normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților și în conformitate cu ordinele Ministerului Justiției al RM nr.512 din 26.12.20007 și nr.100 din 07.03.2007.

Prin răspunsul nr.03-584/20 din 11.11.2020 al Avocatului Poporului, i s-a explicat că administrația Penitenciarului nr.4-Cricova nu este asigurată cu resurse financiare de către ANP pentru a garanta exigențe specifice cetățenilor străini în penitenciar. Or, Administrația Națională a Penitenciarelor din Moldova și Ministerul Justiției nu întreprind măsuri pentru a crea condiții adecvate de detenție cetățenilor străini la standardele prevăzute în legislația internațională, în particular să garanteze exigențele individuale ale deținuților străini în penitenciarele din Republica Moldova.

Cu trimitere la art.20 din Codul de procedură civilă, art.13 CțEDO, Massimo Sinceri a solicitat admiterea acțiunii, ridicarea excepției de neconstituționalitate a tuturor Hotărârilor Guvernului Republicii Moldova, Ordinelor Ministerului Justiției și ale articolelor Codului de executare și a Statutului de executare inclusiv art.228 din Codul de executare, care nu prevăd un meniu alternativ în dependență de cultura diferită a cetățenilor străini după cum prevede legislația internațională. Să fie obligate Administrația Națională a Penitenciarelor, Ministerul Justiției al RM și Guvernul RM la plata sumei de 300 de Euro în beneficiul său pentru fiecare zi de detenție în Penitenciarul nr.13-Chișinău (de la 11.02.2015 – până la 08.05.2015; de la 21.09.2018 – până la 03.10.2018) și în Penitenciarul nr.4-Cricova (de la data intrării 04.10.2018 – până la data eliberării 24.12.2020) din cauza lipsei unui meniu alternativ pentru sine ca deținut, cetățean străin, cu titlu de prejudiciu moral și material, precum și să fie scutit de la plata taxei de stat din cauza situației materiale precare în temeiul art.4 din Legea taxei de stat nr.1216/1992.

La 25 noiembrie 2021, Massimo Sinceri a depus cerere de completare a acțiunii (f.d.77, 83 verso), invocând că Republica Moldova a devenit membru al Consiliului Europei la 13 iulie 1995, Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului la 24 iulie 1997. Republica Moldova, aderând la Consiliul Europei, și-a asumat și a realizat un șir de obligațiuni și angajamente cum ar fi ratificarea unui șir de tratate (Protocoale adiționale la CEDO, Convenția cadru cu privire la minoritățile naționale, Carta europeană a autonomiei locale, Carta Socială Europeană etc.), întreprinderea măsurilor pentru reformarea sistemului judecătoresc, reorganizarea Procuraturii, promovarea reformelor în domeniul autonomiei locale în conformitate cu

prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale, transferarea responsabilității sistemului penitenciar de la Ministerul Afacerilor Interne la Ministerul Justiției, garantarea libertății religioase etc., îndeplinirea angajamentelor respective este evaluată de doi raportori ai APCE și examinată în cadrul Comisiei de monitorizare ai APCE.

Planul de acțiuni privind onorarea angajamentelor Republicii Moldova față de Consiliul European, conceput drept foaie de parcurs în vederea trecerii la etapa de post-monitorizare în relație cu Consiliul European, a fost aprobat de Guvern și adoptat prin Hotărârea Parlamentului din 12 iulie 2012, ultimul raport de implementare a Planului de acțiuni a fost aprobat pentru perioada iulie 2015 – iunie 2016. Acțiunile în cauză constituie un mesaj consolidat asupra determinării Republicii Moldova pentru realizarea reformelor sistemice și trecerii la etapa de post-monitorizare în cadrul Consiliului European, precum și avansării dialogului pe linia UE.

Totodată, pe parcursul examinării cauzei, și anume în cadrul ședinței a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 noiembrie 2021, reclamantul a renunțat la cerința privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi legale (f.d.83 verso).

La 14 februarie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Massimo Sinceri a depus cerere, prin care a concretizat unele aspecte din acțiunea sa, invocând că denumirea corectă a Recomandării a Comitetului de Miniștri care se referă la deținuții străini este Recomandarea CM/Rec(2012)12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului European către statele membre referitoare la deținuții străini (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 10 octombrie 2012) (f.d.93-95).

La 16 februarie 2022, Massimo Sinceri a depus cerere de completare a acțiunii, anexând la aceasta un CD, invocând că acesta conține Lista completă a coletelor, bonurilor fiscale și a cheltuielilor susținute pentru a-l asigura cu produse italiene în baza Dietei Mediteraneene, și anume, în anul 2018 a suportat cheltuieli în sumă de 11.520,60 de lei, în anul 2019 - 58.415,74 de lei, în anul 2020 – 69.070,39 de lei, în total 139.006,73 de lei. De asemenea, pe CD se conțin două înregistrări video a recepției de la Ambasada Italiei și Camera de Comerț Italiană în Moldova cu ocazia săptămânii bucătăriei italiene în lume (22-28 noiembrie 2021), eveniment oficial promovat de Ministerul Afacerilor Externe din Italia. De importanță fundamentală sunt declarațiile medicului nutriționist Francesco Greco referitor la „Dieta Mediteraneană” (f.d.101-103).

În cadrul ședinței din 26 mai 2022 a primei instanțe, reclamantul a concretizat că renunță la solicitarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi legale (f.d.106).

Prin hotărârea din 09 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de Massimo Sinceri.

La 17 iunie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Massimo Sinceri a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 14 noiembrie 2022, a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii din 09 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi, prin care să se constate încălcarea art.14 și 3 din CEDO, obligarea Administrației Naționale a Penitenciarelor, Ministerului Justiției și Guvernului Republicii Moldova la plata prejudiciului moral pentru fiecare zi de detenție în Penitenciarul nr.13-Chișinău de la data de 11.02.2015 – până la 08.05.2015 (86 de zile); de la data de 21.09.2018 – până la 03.10.2018 (12 zile) și în Penitenciarul

nr.4-Cricova de la data intrării 04.10.2018 – până la data eliberării 24.12.2020 (812 zile), în total 910 zile, din cauza discriminării lui în urma lipsei unui meniu alternativ potrivit culturii italiene (f.d.122-123), și anume: a) în total suma de 91.000 Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Ministerului Justiției în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui; b) în total suma de 91.000 de Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Administrației Naționale a Penitenciarelor în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui; c) suma totală de 91.000 de Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Guvernului RM în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui.

Prin decizia din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Massimo Sinceri și menținută hotărârea din 09 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Fiind investite cu judecarea cauzei, prima instanță și instanța de apel, cu trimitere la art.212 alin.(1) din Codul de executare, art.474-481 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.583 din 26 mai 2006, Hotărârea Guvernului nr.609 din 29 mai 2006, au motivat soluțiile de respingere a acțiunii depuse de Massimo Sinceri prin faptul că, alimentarea zilnică a deținuților conține majoritatea alimentelor de bază, care, de altfel, se regăsesc în „Dieta Mediteraneană”. Stabilirea unui meniu alternativ, decât cel prestabilit, este admis de Standardele Curții Europene de Justiție, care în jurisprudența sa a dezvoltat mai multe condiții cum ar fi: starea de sănătate, apartenența la un anumit cult religios, adoptarea unui meniu vegetarian ca urmare a apartenenței la un cult religios.

Instanțele de judecată au reținut că, „Dieta Mediteraneană” este o combinație dintre produse și cantitatea lor. La caz, însă, reclamantul nu a prezentat o recomandare medicală pentru a adopta această dietă și nici nu a prezentat probe incontestabile în acest sens că dieta respectivă este specifică poporului italian. De asemenea, lipsesc interdicții religioase în consumul de către reclamant a unor alimente concrete sau excluderea altor produse din rația sa alimentară.

Instanțele au remarcat că, Massimo Sinceri drept temei de aplicare a meniului alternativ, în special „Dieta Mediteraneană”, a invocat originea sa culturală și adoptarea a unei diete desinestătătoare, care nu este conformă meniului stabilit prin Hotărârea de Guvern.

La caz, instanțele de judecată nu au stabilit existența unei discriminări și încălcări a prevederilor art.14 și 3 din CȚEDO, or, pentru a pune problema discriminării trebuie să existe un tratament diferențiat al persoanelor care se află în situații analogice sau relativ similare (*cauza Carson și alții c. Regatul Unit [MC] hotărârea din 16 martie 2010, §61; Acar și alții c. Turcia, decizia din 12 decembrie 2017, §37*).

Mai mult, nu s-a stabilit cercul de persoane care se află în aceleași situații analogice și au o atitudine din partea statului mai favorabilă.

Referitor la repararea prejudiciului material și moral, cu trimitere la art.2036 și 2037 din Codul civil, instanțele de judecată ierarhic inferioare au conchis că aceste pretenții sunt complementare pretenției principale, or, la apariția dreptului la repararea

prejudiciului moral urmează să fie recunoscută încălcarea unui alt drept prevăzut de lege care a dus la apariția respectivului prejudiciu.

Pe final, instanțele de judecată au concluzionat că acțiunea depusă de Massimo Sinceri este neîntemeiată, din care motive a fost respinsă.

La 13 aprilie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Massimo Sinceri a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 09 iunie 2022 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi, de admitere a acțiunii sale, prin care să se constate încălcarea art.14 și 3 din CEDO, obligarea Administrației Naționale a Penitenciarelor, Ministerului Justiției și Guvernului Republicii Moldova la plata prejudiciului moral pentru fiecare zi de detenție în Penitenciarul nr.13-Chișinău de la data de 11.02.2015 – până la 08.05.2015 (86 de zile); de la data de 21.09.2018 – până la 03.10.2018 (12 zile) și în Penitenciarul nr.4-Cricova de la data de intrare 04.10.2018 – până la data eliberării 24.12.2020 (812 zile), în total 910 zile, din cauza discriminării lui în urma lipsei unui meniu alternativ potrivit culturii italiene (f.d.122-123), și anume: a) în total suma de 91.000 Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Ministerului Justiției în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui; b) în total suma de 91.000 de Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Administrației Naționale a Penitenciarelor în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui; c) suma totală de 91.000 de Euro (100 de Euro pentru fiecare zi de detenție – 910 zile) din contul Guvernului RM în beneficiul său cu titlu de prejudiciu moral, manifestat prin suferințe morale, stare de stres, frustrare cauzate lui.

În susținerea recursului Massimo Sinceri a invocat ilegalitatea deciziei instanței de apel, cu aprecierea arbitrară a probelor din dosar și cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

Recurentul a menționat că, a prezentat suficiente probe că „Dieta Mediteraneană” nu numai este o formă de alimentație tipică a tuturor popoarelor bazinului mediteranean, dar și o formă de cultură a tuturor acestor popoare, inclusiv, a poporului italian.

Această dietă este nu doar o modalitate de alimentație, dar este fundamentul identității culturale și al continuității comunităților din bazinul mediteranean, inclusiv, comunitatea poporului italian, întrucât este un aspect fundamental al culturii italiene că trebuie să fie respectat cu scopul de a evita o evidentă discriminare.

Instanțele de judecată eronat au apreciat „Dieta Mediteraneană” ca un fel de tratament medical sau un fel de alimentație pe baza unei religii, care nu este niciuna și nici alta, fiind o modalitate de alimentare recunoscută mult mai sănătoasă decât alte modalități de alimentare și o parte fundamentală a culturii poporului italian.

Recurentul consideră că, instanțele de judecată ierarhic inferioare de fapt nu au motivat soluția de respingere a acțiunii sale.

La 24 mai 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ministerului Justiției, Administrației Naționale a Penitenciarelor și Guvernului RM copia recursului declarat de Massimo Sinceri, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii a referințelor,

notificată intimărilor la 29 mai 2023, fapt ce rezultă din scrisoarea și avizele de recepție (f.d.178, 180-182).

La 09 iunie 2023, Guvernul RM a depus referință, solicitând să fie considerat recursul declarat de Massimo Sinceri ca inadmisibil, ca fiind depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434 CPC, invocând că decizia integrală a instanței de apel a fost publicată pe Portalul Național al Instanțelor Judecătorești la 19 ianuarie 2022, respectiv termenul limită de depunere a recursului a fost 19 martie 2023, fapt ignorat de recurent, prezentând recursul abia la 14 aprilie 2023.

Alte referințe nu au fost depuse.

La 05 septembrie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Massimo Sinceri a depus obiecții la referința depusă de Guvernul RM, invocând că decizia integrală a Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2022 nu i-a fost comunicată la adresa sa electronică, a fost expedit doar la adresa de domiciliu prin scrisoare simplă, găsind plicul întâmplător în cutia poștală, cu mult după publicarea deciziei integrale.

Massimo Sinceri consideră că, recursul a fost depus în termenul prevăzut la art.434 din Codul de procedură civilă.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Capitolul XXXVIII – *Recursul*, Secțiunea a 2-a - *Recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel* din Codul de procedură civilă, în special ce vizează prevederile cu privire la acte de dispoziție care pot fi atacate cu recurs, persoanele în drept să declare recurs, instanța competentă să examineze recursul, temeiurile recursului, temeiurile inadmisibilității recursului, cuprinsul cererii de recurs, actele procedurale preparatorii, procedura examinării admisibilității recursului, procedura judecării recursului și împuternicirile și actele de dispoziție ale instanței ș.a. Totodată, art.XI alin.(3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 prevede că, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conjunctura enunțată, și având în vedere că, recursul a fost depus până la intrarea în vigoare a modificărilor operate în Codul de procedură civilă, acesta va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Examinând temeiurile recursului completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este inadmisibil, din motivele ce succed.

În conformitate cu art.433 lit.b) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434.

Conform art.434 alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Din norma dată de drept rezultă că, termenul-limită de 2 luni prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă, este un termen de decădere și nu poate fi restabilit prin prisma prevederilor art.116 din Codul de procedură civilă.

Potrivit art.440 alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători,

printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

Totodată, în conformitate cu art.110 din Codul de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

Conform art.111 alin.(1) din Codul de procedură civilă, actele de procedură se efectuează în termenul prevăzut de lege.

Reieșind din prevederile art.113 din Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.

Potrivit art.10 alin.(1) din Codul de procedură civilă, sancțiunile procedurale sunt urmările nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru subiectul obligat în raport procedural în caz de neîndeplinire sau de îndeplinire defectuoasă a unui act de procedură, precum și în caz de exercitare abuzivă a unui drept procedural.

Din materialele dosarului rezultă că, la 13 decembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia, în ședință publică, cu participarea, inclusiv, a recurentului Massimo Sinceri, prin care a respins apelul declarat de Massimo Sinceri și menținută hotărârea din 09 iunie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f.d.154-156).

Se reține, că în cadrul ședinței Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2022, cât și în dispozitivul deciziei emise la această dată, cert s-a explicat participanților la proces referitor la termenul și procedura de contestare a deciziei respective.

În conformitate cu art.389 alin.(4) din Codul de procedură civilă, decizia integrală se întocmește în termen de 45 de zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului deciziei și se publică pe pagina web a instanței judecătorești.

Totodată, se remarcă că decizia integrală din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, la *19 ianuarie 2023* a fost publicată pe Portalul Național al Instanțelor Judecătorești: www.cac.jstice.md.

Potrivit art.100 alin.(1) și (1¹) din Codul de procedură civilă, cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.) Cererea de chemare în judecată și actele de procedură ale instanței de judecată se comunică autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la care aceștia sunt conectați prin adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată, în mandatul de avocat, în alte acte ce atestă utilizarea poștei electronice. Actele

de procedură expediate prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor se consideră comunicate.

Materialele cauzei atestă că, la 19 ianuarie 2023, Curtea de Apel Chișinău a expediat copia deciziei integrale în adresa participanților la proces atât prin intermediul poștei electronice, cât și prin oficiul poștal al ÎS „Poșta Moldovei” (f.d.171, 171 verso).

Distinct, se remarcă, că instanța de apel a expediat decizia integrală prin intermediul poștei electronice, la un e-mail greșit (XXXXXX), decât cel indicat de către recurentul/apelant Massimo Sinceri în cererea de chemare în judecată și apel (XXXXXX). Dar, cu toate acestea, ține de menționat că, în prezenta cauză civilă Massimo Sinceri beneficiază de asistență juridică garantată de stat în baza cererii sale din 18 mai 2021, pentru toate instanțele de judecată (f.d.67), fiind reprezentat de avocatul din oficiu Bolocan Ludmila, reprezentând interesele ultimului în baza mandatului avocațial seria MA nr.1665836 din 07 iulie 2021, care este valabil, nefiind anulat, or, alte date care ar demonstra contrariul în dosar nu se atestă (f.d.68, 71).

Conform art.107 alin.(2) din Codul de procedură civilă, partea este obligată să informeze instanța, nu mai târziu de 3 zile până la data ședinței de judecată, despre angajarea unui avocat, schimbarea sau renunțarea la serviciile avocatului, prezentând instanței datele de contact ale noului avocat, inclusiv adresa electronică a acestuia.

La acest capitol se reține că, prin notificarea din 10 octombrie 2022, expediată prin intermediul oficiului poștal, în adresa Curții de Apel Chișinău, Massimo Sinceri a solicitat instanței de apel prelungirea termenului de lichidare a neajunsurilor apelului acordat prin încheierea din 28 septembrie 2022, motivând că necesită timp pentru a contacta un jurist pentru redactarea apelului motivat (f.d.131).

Însă, contrar prevederilor art.107 alin.(2) din CPC, cu 3 zile până la ședința din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, data pronunțării dispozitivului deciziei contestate, Massimo Sinceri nu a prezentat instanței de apel informație despre angajarea unui avocat nou, schimbarea sau renunțarea la serviciile avocatului din oficiu Bolocan Ludmila, cu indicarea în acest sens a datelor de contact ale noului avocat, inclusiv adresa electronică a acestuia.

Din cele enunțate rezultă că, la actele cauzei lipsesc înscrisuri probatorii că Massimo Sinceri ar fi renunțat la serviciile avocatului din oficiu Bolocan Ludmila, care, de altfel, a fost citată la ședința instanței de apel din 13 decembrie 2022, atât prin intermediul oficiului poștal, cât și prin e-mail (f.d.144-145).

În conformitate cu art.102 alin.(6) și (7) din Codul de procedură civilă, citația sau înștiințarea se trimite la adresa menționată de parte sau de un alt participant la proces. Citațiile și înștiințările expediate la adresa electronică, înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor, se consideră recepționate.

La fel, potrivit art.105 alin.(5) din Codul de procedură civilă, dacă părțile și alți participanți la proces sunt reprezentați de avocați, citațiile și înștiințările se expediază la sediul avocaților, recepționarea înlăturând orice viciu de citare a participanților. Citațiile și înștiințările expediate reprezentanților la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate de către părți și alți participanți la proces.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție precizează că, la 19 ianuarie 2023 Curtea de Apel Chișinău a expediat decizia integrală din 13 decembrie 2022 nu doar în adresa recurentului/apelant Massimo Sinceri, dar și în adresa reprezentantului împuternicit al acestuia, avocatul Ludmila Bolocan, la adresa electronică (XXXXXX) indicată în actele cauzei, care se regăsește și în Registrul electronic al cabinetelor avocaților și birourilor asociate de avocați, la fel, se conține și pe pagina oficială web a Ministerului Justiției al Republicii Moldova: <https://www.justice.gov.md/ro/content/registrul-cabinetelor-avocailor-si-birourilor-asociate-de-avocati>, și pe pagina oficială web a Uniunii Avocaților al Republicii Moldova: <https://uam.md/avocatii/lista-avocailor> (f.d.171, 171 verso).

Prin urmare, odată ce adresa electronică a avocatului Ludmila Bolocan (XXXXXX), desemnat din oficiu să reprezinte interesele lui Massimo Sinceri în cadrul prezentei cauzei civile, figurează până în prezent în Registrul electronic al cabinetelor avocaților și birourilor asociate de avocați, precum și la actele dosarului nu se atestă informații că recurentul a renunțat la serviciile avocatului respectiv sau și-a angajat un alt avocat, cu indicarea tuturor datelor de referință pentru contactarea acestuia, denotă că Massimo Sinceri nu mai poate invoca necomunicarea actelor de procedură, în situația în care nu a informat instanța de apel despre anumite modificări referitor la reprezentantul său împuternicit cu 3 zile înainte de ședința din 13 decembrie 2022.

Mai mult, nici în cererea de recurs și nici în obiecțiile la referința intimatului, Massimo Sinceri nu a menționat că a renunțat la serviciile avocatului din oficiu Ludmila Bolocan.

Completul de judecată reține că, instanța de apel din toate mijloacele de comunicare indicate în înscrisurile din dosar, a ales cel mai eficient, rapid și sigur mijloc de comunicare, cum ar fi poșta electronică.

Ține de menționat că, notificarea prin poșta electronică este echivalentă cu notificarea de substituție prin introducerea în cutia poștală. Confirmarea expedierii și recepționării documentului către partea interesată prin poșta electronică se atestă prin extrasul eliberat de către operatorul poștei electronice. În mod special, înscrisul dat conține: datele de identificare a poștei electronice a expeditorului și a destinatarului, data calendaristică, anul, ora expedierii, precum și atașamentul cu actul judecătoresc.

Cu titlu de excepție, în caz de eroare tehnică sau neexpediere a actului pe poșta electronică, extrasul menționat va cuprinde informații cu privire la aceste inexactități, cu alte cuvinte, expeditorul va primi un mesaj separat de la „Mail delivery system” sau extrasul dedus analizei va cuprinde mesajul de la „Mail delivery system” conform căruia operatorul poștal va explica cauzele care au stat la baza returnării mesajului către expeditor. De regulă, acesta este informat că transmiterea mesajului nu a fost posibilă, deoarece adresa nu a fost găsită sau ea nu poate primi e-mailuri.

La caz, însă, astfel de mențiuni de eroare tehnică la data de 19 ianuarie 2023, odată cu expedierea actului judecătoresc din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, la adresa electronică a avocatului Bolocan Ludmila, lipsesc.

Prin urmare, termenul de 2 luni de declarare a recursului a început să curgă de la 20 ianuarie 2023, ziua imediat următoare datei comunicării deciziei instanței de apel și a expirat la 20 martie 2023 (luni).

Cu toate acestea, recursul împotriva deciziei instanței de apel a fost depus de Massimo Sinceri tocmai la 13 aprilie 2023, fără a justifica omiterea termenului de atac.

Conform art.105 alin.(5) din Codul de procedură civilă, citația sau înștiințarea adresată persoanei fizice se înmânează personal contra semnătură pe cotor. Citația sau înștiințarea adresată unei organizații se înmânează persoanei cu funcție de răspundere respective contra semnătură pe cotor sau, în cazul absenței acesteia, se înmânează în același mod unui alt angajat, considerându-se recepționată de organizație. Dacă părțile și alți participanți la proces sunt reprezentați de avocați, citațiile și înștiințările se expediază la sediul avocaților, recepționarea înlăturând orice viciu de citare a participanților. Citațiile și înștiințările expediate reprezentanților la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate de către părți și alți participanți la proces.

Potrivit art.75 alin.(4) din Codul de procedură civilă, actele procedurale efectuate de reprezentant în limitele împuternicirilor sale sunt obligatorii pentru persoana reprezentată în măsura în care ele ar fi fost efectuate de ea însăși. Culpă reprezentantului este echivalentă culpei părții.

Astfel, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, prezentul recurs a fost depus de către Massimo Sinceri cu omiterea evidentă a termenului de declarare a recursului prevăzut la art.434 CPC, acesta fiind unul de decădere și nesusceptibil restabilirii, ceea ce condiționează declararea acestuia ca fiind inadmisibil. Or, la caz, recurentul a neglijat obligația de a-și exercita în termenul legal dreptul de atac cu recurs a deciziei din 13 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în situația în care a fost prezent la ședința instanței de apel din 13 decembrie 2022, căruia i s-a explicat termenii și condițiile de contestare a actului judecătoresc de dispoziție (f.d.154-155).

În conformitate cu art.61 alin.(1) din Codul de procedură civilă, participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare.

Din cele constatate rezultă că, nerespectarea termenului de depunere a recursului se datorează în exclusivitate comportamentului pasiv al recurentului Massimo Sinceri și al avocatului din oficiu Bolocan Ludmila (împuternicită de a reprezenta interesele ultimului în toate instanțele de judecată în prezenta cauză), care trebuiau să dea dovadă de responsabilitate și atitudine activă, folosindu-se cu bună-credință de drepturile și obligațiile sale procedurale, de a se interesa de soarta dosarului respectiv, inclusiv să verifice cutia poștală și poșta electronică, la intervale rezonabile de timp pentru a nu omite termenul legal de depunere a recursului. Or, admiterea spre examinare a unui recurs tardiv poate duce la încălcarea principiului securității raporturilor juridice garantat de art.6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Nu poate fi reținut argumentul recurentului invocat în obiecțiile la referința depusă de Guvernul RM, precum că decizia integrală a Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2022 nu i-a fost comunicată la adresa sa electronică, a fost expediat doar la adresa de domiciliu prin scrisoare simplă, găsind plicul întâmplător în cutia poștală, cu mult după publicarea deciziei integrale, fiind doar declarativ, fără a indica ce l-a împiedicat să-și

verifice cutia poștală pentru a nu omite termenul de atac și nici nu a indicat data când i-a devenit cunoscut acest fapt. Or, din cele din urmă, recurentul recunoaște că decizia integrală a instanței de apel i-a fost comunicată de către Curtea de Apel Chișinău prin intermediul oficiului poștal, fapt ce exclude alegația privind vicierea procedurii de comunicare a actului judecătoresc de dispoziție contestat.

În atare circumstanțe, soluția de declarare a recursului depus de Massimo Sinceri, ca inadmisibil, este compatibilă cu respectarea prevederilor Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, având în vedere că prelungirea nejustificată a termenului pentru exercitarea recursului ar leza principiul securității raporturilor juridice.

În susținerea opiniei enunțate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție invocă și hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în speța Ponomaryov contra Ucrainei din 03 aprilie 2008, definitivă din 29 septembrie 2008, unde se notează că, deși în speță nu era vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși, reînnoirea acestui termen pentru motive neconvingătoare, reprezintă o soluție care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac.

La fel, este relevantă practica Curții Europene (în cauza Bacev vs. fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei; Kemp vs. Luxemburg; Diaz Ochoa vs Spania), în care a fost reiterat că termenul fixat de legea internă este o restricție ce guvernează accesul la justiție.

Reieșind din considerentele menționate și având în vedere faptul că, recursul împotriva deciziei instanței de apel a fost depus în afara termenului legal, completul de judecată concluzionează de a considera recursul depus de Massimo Sinceri, drept inadmisibil.

În conformitate cu art.433 lit.b), art.270, 440 alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Massimo Sinceri.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi